

Alkotmánybíróság

1015 Budapest

Donáti u. 35-45.

FŐVÁROSI TÖRVÉNYSZÉK GAZDASÁGI KOLLÉGIUMA		25.
FŐLAJSTROMSZÁM		
KEZDŐÍRATON:		
Postán / Gyűjtőládán / Személyesen / E-mailen / Faxon		
Érkezett:	2015 DEC 15.	
PÉLDÁNY:	I	IV
MELLÉKLET:	KÖZTUK:	
G.Koll.		

Tisztelt Alkotmánybíróság!

CIB Bank Zrt (1027 Budapest, Medve utca 4-14. továbbiakban a „kérelmező” vagy „Bank”) csatolt ügyvédi meghatalmazással igazolt jogi képviselőjében – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 27. § alapján az alábbi

alkotmányjogi panaszt

terjesztem elő:

Kérem a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg a számú végzésének alaptörvény-ellenességét és semmisítse Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését, valamint a XXVIII.

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám:	V/3377-0/2015
Érkezett:	2015 DEC 15.
Kúria Gfv. VII.30.303/2015/2.	
Példány	azt, mivel az / sérti az /
alkotmányjogi	alkotmányjogi bekezdését
3 db.	+1

Kérelmem indokolásaként az alábbiakat adom elő:

1. A megsemmisíteni kért bírói döntések/hatósági határozatok megnevezése, a határidő-számításhoz szükséges adatok közlése (a jogerős ítélet kézhezvételének időpontja stb.):

A kérelmezővel szemben jelenleg is kártérítési per van folyamatban 4 milliárd forintot meghaladó értékben. A rendkívül összetett eljárási előzmények után a Fővárosi Ítéltábla jogerős közbenső ítélettel megállapította a kérelmező kártérítési felelősségének jogalapját. A kérelmező ezen jogerős ítélettel szemben felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Kúriához. A Kúria viszont a beterjesztett felülvizsgálati kérelmet érdemi vizsgálat nélkül elutasította Gfv. VII. 30. 303/2015/2 számú végzéssel. Kérelmező a Kúria ezen – Gfv. VII. 30. 303/2015/2 számú – végzésének megsemmisítését kéri. A Kúria végzésének kézhezvételének időpontja 2015. október 16. Következésképpen az alkotmányjogi panasz benyújtásának határideje: 2015. december 15, amely megtartottnak tekintendő.

2. Az Alaptörvényben biztosított jog megnevezése:

- tisztességes eljáráshoz való jog (Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés)
- jog a bírói úthoz és a jogorvoslathoz (Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés)

3. A közvetlen érintettség kifejtése (az eljárás megindításának indokai, az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényege, bírói döntés esetén a pertörténet röviden, az ügyben hozott bírói döntések stb.):

Kérelmezővel érkezt.

A kérelmező Bank 2000. év végén felmondta egy hűtőház üzemeltetésével foglalkozó cégnek nyújtott hiteleit miután kiderült, hogy a folyamatosan veszteséget termelő cég a gazdasági túlélés céljából adott hitel kiegészítéskor megtévesztette a Bankot, illetve a hitel biztosítékát képező készletekre fedezetelvonó ügyleteket kötött. A felmondást követően a Bank egy olyan megoldást dolgozott ki, amely alkalmas volt a felmondás következményeinek az elhárítására és az adós működőképességének a visszaállítására, de az adós minden érdemi egyeztetéstől elzárkózott. Ezt követően a Bank maga végrehajtási cselekményt nem tett, hanem egy harmadik személyre engedményezte a hitelszerződésen alapuló követelését, amivel lényegében megszűnt minden jogviszony a Bank és az adós között. Az engedményes saját döntéséből és elhatározásából fakadóan végrehajtotta a követelést és mivel az adós a tartozását nem fizette ki, árverezés útján értékesítette a követelés fedezetét jelentő hűtőházat és a benne lévő készleteket. A befolyó vételárat pedig elszámolta az adós fennálló tartozásába.

Ezt követően az adós pert kezdeményezett az árverés érvénytelenségének megállapítása iránt, amelyet jogerősen elvesztett lényegében azon fő oknál és indoknál fogva, hogy magát a felmondást nem vitatta és az elárverezett vagyontárgyakat a felmondást saját maga adta át a Banknak a felmondott követelés biztosítékául.

Az árverés sikertelen érvénytelenítését követően az adós holland tulajdonosa indított pert a Bankkal szemben jogellenes felmondással okozott kár megtérítése iránt, amely pert is jogerősen elveszítette. A perben eljáró bíróságok releváns és jogerős megállapítása szerint a Bankot nem terhelte felróhatóság, mert a tőle elvárható módon járt el, illetve az árveréssel esetlegesen okozott kárt az adós maga idézte elő azzal, hogy a felmondást nem vitatta.

A sikertelen kártérítési per után az adós jogilag erősen vitatható módon egy, a holland tulajdonosához köthető cégre engedményezte a kártérítési igényét. Ez a holland cég lényegében ugyanazon tényekre (jogellenes felmondással okozott kár) és jogra (kártérítés iránti igény) alapítva egy újabb kártérítési pert indított a Bankkal szemben, amivel tulajdonképpen megkerülte a Pp. 130.§ (1) bek. d) pontjában foglalt ítélt dolog hatályát, hiszen a kereset ténybeli és jogi alapja ugyanaz volt, míg a peres felek *pro forma* nem egyeztek, azon okból, hogy nem maga a holland tulajdonos, hanem egy hozzá köthető másik holland cég perelt.

Ebben az újabb kártérítési perben is jogerősen elutasításra került a kártérítési igény az első és másodfokú bíróság előtt, lényegében a jogellenesség és az ok-okozatiság hiányára alapítottan (megállapításra került, hogy a felmondásra valóban okot adott az adós, illetve hogy nem a Bank árvereztette el a vagyontárgyakat, hanem az engedményes tehát a felmondás és az árverés között megszakadt az oksági viszony). Tekintettel arra, hogy a kártérítési igény a jogellenesség és az ok-okozatiság körében elutasítható volt ezért egyik bíróság sem vizsgálta, hogy az adóst ténylegesen érte-e kár és ha igen akkor az miben áll (a Bank egyébként a kár bekövetkeztét is vitatta).

Ezt követően a felperes felülvizsgálati kérelme alapján eljáró Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte és az első fokú bíróságot új eljárásra utasította. A Kúria döntésének indoklása szerint a felmondás jogellenessége mégis megállapítható volt, mert ugyan a megtévesztés

lehetősége fennállt, de a Banknak a felmondást megelőzően egyeztetnie kellett volna az adóssal. Az ok-okozatiság körében pedig lényegében azzal az indokkal írta felül a jogerős ítélet megállapításait, hogy a felmondás miatt került az engedményezhetőség állapotába a követelés (ami tényszerűen nem volt igaz, mert a hitelszerződés szerint a követelés bármikor engedményezhető volt), ezért a Kúria szerint a felmondás és a harmadik személy által lebonyolított árverés a Ptk 339.§ (1) bek. szerinti ok-okozati viszonyban állnak egymással. A kártérítési tényállás harmadik elemét – az adós vagyonszerzésben megnyilvánuló kárának a bekövetkeztét – pedig a Kúria annak ellenére evidenciaként kezelte, hogy ezt a kérdést az eljárás során sem az első sem a másodfokú bíróság sem vizsgálta, tehát arra a felülvizsgálat sem terjedhetett ki, illetve az előzményi perekben jogerősen megállapításra került, hogy az adósnak lényegében nem volt pozitív vagyona, mert a tartozásai jóval meghaladták az eszközei értékét (beleértve az elárverezett vagyontárgyakat is) és a korábbi évek veszteséges gazdálkodása miatt az adós tulajdonképpen teljes egészében elvesztette a tőkét.

Mindezek alapján a Kúria lényegében két iratellenes megállapításra alapítottnak helyezte hatályon kívül a jogerős ítéletet és utasította az elsőfokú bíróságot új eljárásra. Az új eljárás során vizsgálendő kérdések körében pedig kifejezett utasítást adott az első fokú bíróságnak azzal, hogy a vizsgálat tárgyát *expressis verbis* a Ptk 339.§ (1) bekezdés körében a felróhatóság és a Ptk 340.§ (1) bekezdés körében a károsulti közrehatás kérdéskörére szűkítette.

A megismételt eljárásban a felperes a kár körében új nyilatkozatot tett azzal, hogy a kár bekövetkeztének időpontját módosította és módosított nyilatkozata értelmében a kárt már nem magában az árverésben, hanem abban jelölte meg, hogy az árverésen a vagyontárgyak nem a piaci árakon keltek el.

A Bank, mint alperes védekezése körében egyrészt hivatkozott arra, hogy a fent idézett előzményi perekben az eljáró bíróságok már értékelték a Bank felróhatóságát illetve az adós közrehatását és ezen jogerős megállapítások miatt nincs helye a kártérítési felelősség megállapításnak (quasi res iudicata). Másrészt pedig rámutatott arra, hogy a kár körében tett érdemi új nyilatkozatok miatt a kártérítési felelősség Kúria által korábban már értékelt elemei (jogellenesség, ok-okozatiság és a kár) is újra vizsgálandóak ezen új nyilatkozat tükrében, hiszen teljesen másképp alakul a Bank kártérítési felelősségének kérdése, ha a kárt az árverésen történt áron aluli értékesítésben látja a felperes. Emellett előadta a felróhatóság és a károsulti közrehatás körében az érdemi védekezését is.

Mind az első, mind a másodfokú bíróság teljes egészében figyelmen kívül hagyta a quasi res iudicata-ra vonatkozó érvelést és indoklási kötelezettségét megsértve megállapította a Bank kártérítési felelősségét azon (egyébként hibás) jogi érv mentén, hogy egy hitelintézet nem az adott helyzetben elvárható módon jár el, ha a hitelre nyújtott fedezet birtokában egy sikertelen egyeztetést követően nem biztosít további lehetőséget a tárgyalásos rendezésre.

A Bank a jogerős ítélettel szemben felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő a Kúriához, amelyben egyrészt kifogásolta a jogerős ítélet eljárási jogszabálysértő voltát, másrészt

hivatkozott arra, hogy az jogerős ítélet érdemben is jogszabálysértő (külön kifejtve a felróhatóság és a károsulti közrehatás kérdését).

Ezt követően a Kúria a felülvizsgálati kérelmet érdemi vizsgálat nélkül elutasította a Pp. 272.§ (2) bekezdésére hivatkozással, mert álláspontja szerint a felülvizsgálati kérelem nem jelölte meg, hogy milyen okból tartja a jogerős ítéletet jogszabálysértőnek, illetve nem tartalmazott utalást a megsértett jogszabályhelyre.

Tekintettel arra, hogy egy közel 4 milliárd forint pertárgy értékű ügy ilyen módon történt elbírálása példa nélkülinek tekinthető, a Bank a Pp. a 227.§ (2) bekezdésre alapítottan kifogást nyújtott be a Kúriára, amelyben kifejtette, hogy

- (i) a közel 15 éve különböző fórumok előtt folyamatban lévő ügyben pontosan a Kúria volt az, amely a hatályon kívül helyező végzésében tételesen meghatározta, hogy a megismételt eljárásban kizárólag a kártérítési felelősség két el nem bírált kérdése lehet a per tárgya (azaz a felróhatóság és a károsulti közrehatás kérdése). Tehát a Kúria ezen előzmények ismeretében nyilvánvalóan nem állíthatja alappal, hogy ne volna hivatalos tudomása a perbe vitt jogkérdésről, hiszen azt pontosan ő maga jelölte ki;
- (ii) ténszerűen nem volt igaz, hogy a felülvizsgálati kérelmében nem került megjelölésre jogszabályhely, mert a felróhatóság körében a Bank szövegszerűen hivatkozott arra az adott helyzetben való elvárhatóság körében, illetve a korábbi bírósági döntéseket idézve tételesen megjelölte a Ptk 340.§ (1) bekezdését, mint a károsulti közrehatás anyagi jogszabály helyét. Ezentúl pedig a felülvizsgálati kérelem tételesen és okonként külön-külön kifejtette, hogy milyen okból tartja eljárásilag is és érdemben is jogszabálysértőnek az ítéletet (ld. indoklási kötelezettség elmulasztása, tényállás feltáratlansága, iratellenes megállapítások illetve a felróhatóság és a károsulti közrehatás kérdésköre).

A Kúria a kifogást is érdemi vizsgálat nélkül elutasította arra hivatkozással, hogy kifogást a Pp. szerint csak folyamatban lévő ügyben lehet előterjeszteni, a felülvizsgálati kérelem elutasítását követően viszont már nem volt folyamatban ügy a Kúria előtt.

4. Indokolás arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabály, jogszabályi rendelkezés, bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével, és arra nézve, hogy a megállapított Alaptörvény-ellenesség a bírói döntést érdemben befolyásolta:

Az Alaptörvény XXVIII. cikke az igazságszolgáltatással összefüggő jogok átfogó rendszerét biztosítja. Ezen jogok között kiemelt szerepe van a tisztességes eljárás követelményének, amely az Alkotmánybíróság gyakorlatában egy olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért „*egyres részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes*”. [6/1998. (III. 11.) AB határozat]

A hivatkozott cikk továbbá magába foglalja a bírósághoz fordulás jogát is, amelynek szervezeti oldala - a szintén az Alaptörvény által deklarált - az igazságszolgáltatás bírói monopóliumának elve. Az Alkotmánybíróság joggyakorlata szerint az állam kötelezettsége, hogy a polgári jogok és kötelezettségek elbírálásának bírói útját biztosítsa. Az egyén oldaláról a korlátozhatóságot a perindítási, illetve egyéb perakadályok képezik például a jogorvoslat körében, amely már a jogorvoslathoz való jogot is érinti: *„A szervezeti oldal az egyén oldaláról jelentkezik, amely azonban az Alaptörvény alapján korlátozható az eljárási törvények által a szükségességi-arányossági teszt alapján. Ilyen korlátozást jelentenek az eljárási jogszabályokban található perakadályok vagy bírósági felülvizsgálat kizárása.”*¹

Összegezve a fentieket az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a bírósághoz való fordulás joga és a tisztességes eljáráshoz való jog a jogállamiság biztosítékát jelentő igazságszolgáltatás működésével kapcsolatos alkotmányos követelmények halmaza, amely összetett követelményrendszer egy minőséget jelöl, amelyet az elérni kívánt célok és eszközök, illetve az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni.

Jelen esetben a támadott végzés alkotmányosságának vizsgálata körében azon kérdésnek van relevanciája, hogy vajon a felülvizsgálati kérelem befogadása körében hol húzódik a Kúria formai vizsgálatának alkotmányos korlátai.

A Pp. 272.§ (2) és (3) bek úgy szól, hogy: *„a felülvizsgálati kérelemben meg kell jelölni azt a határozatot, amely ellen a felülvizsgálati kérelem irányul, azt, hogy a fél milyen tartalmú határozat meghozatalát kívánja, továbbá elő kell adni - a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölése mellett -, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja.”*

(3) *„Ha a felülvizsgálati kérelemben tartalmilag helyesen történik hivatkozás a jogszabálysértés tényére, de a megsértett jogszabályhely megjelölése téves, ezen okból a felülvizsgálati kérelem nem utasítható el.”*

Nem megkerülhető tény, hogy a Pp. 272.§ (2) bekezdésében hivatkozott „jogszabályhely”-nek nincs egzakt jogszabályi definíciója, illetve a felülvizsgálati kérelemnek nincs egy előre meghatározott jogszabályi mintája. Ezért a felülvizsgálati kérelem minimum tartalmi követelményeit a teleológiai értelmezés szabályai szerint a jogalkotó feltehető akaratát figyelembe véve a Pp. 272.§ (2) (3) bekezdéseinek összevetítéséből lehet csak megállapítani.

A Pp. 272.§ (2) bekezdéséhez fűzött kommentárok pedig egyöntetűen akként foglalnak állást, hogy a hivatkozott jogszabályi rendelkezés Pp-be történt elhelyezésének indoka az eljárás gyorsítása és az eljáró bíró munkájának könnyítése volt azáltal, hogy **ne lehessen a jogerős döntés felülvizsgálatát csak általánosságban megalapozatlanságra hivatkozással kérni, hanem a felülvizsgálati kérelemnek kellően konkrétan kell lennie ahhoz, hogy abból**

¹ Ld Alaptörvényhez fűzött kommentár

megállapítható legyen, hogy a felülvizsgálatot kérő milyen okból tartja jogszabálysértőnek a felülvizsgálni kért ítéletet.

Mindazonáltal a Pp. 272.§ (3) bekezdéséből egyértelműen kitűnik, hogy a jogalkotó nem akarta a végletekig formalizálni a felülvizsgálati kérelem tartalmát, és lényegében a felülvizsgálati kérelem tartalmi követelményei körében is azt az általános polgári elvet érvényesítette, miszerint a felek nyilatkozatait nem azok formai megjelölése, hanem valós tartalma szerint kell figyelembe venni. Hiszen a felülvizsgálati kérelem elbírálhatósága szempontjából alapvetően nem a jogszabályhely formális megjelölésének, hanem pusztán annak tulajdonít jelentőséget, hogy magában a kérelemben tartalmilag helyesen történik hivatkozás a jogszabálysértésre.

Megjegyzem, ez felel meg a rendeltetésszerű joggyakorlás elvének is, azaz, hogy ha a jogalkotó a jogerős ítélettel szemben érdemi jogorvoslati lehetőséget kíván biztosítani, akkor azt ne lehessen megtagadni a peres felektől pusztán formai okoknál fogva, ha egyébként tartalmilag helyesen fogalmazzák meg az állított jogszabálysértést.

Az eredeti jogalkotói szándék szempontjából tehát egyértelműen kijelenthető, hogy a Pp 272.§ (2) bekezdésének jogszabályba foglalásának célja az volt, hogy a felülvizsgálati kérelem kellően konkrét legyen ahhoz, hogy az célirányosan elbírálható legyen. Ezt támasztja alá a Kúria EBH 2006.1527 számú elvi határozata is, amely kimondja, hogy a felülvizsgálati kérelem akkor utasítandó el érdemi vizsgálat nélkül „*ha az sem konkrét jogszabályhely megjelölésével, sem körülírva nem tartalmazza, hogy a jogerős ítélet milyen jogszabályi rendelkezéssel ellentétes.*”

Ugyanez a következtetés vonható le az Alaptörvény 28.cikkéből is, amely akként rendelkezik, hogy „*a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.*”

Mindezek alapján a Kúria jelen alkotmányjogi panasszal kifogásolt végzése akkor nem sérti a tisztességes eljáráshoz való jog elvét (beleértve a bíróhoz való fordulás és a jogorvoslat jogát), ha az elutasított felülvizsgálati kérelemből ténylegesen és valóban nem volt megállapítható, hogy a kérelmező milyen okból tartja jogszabálysértőnek a felülvizsgálni kért határozatot. Amennyiben viszont a felülvizsgálati kérelem kellő konkrétsággal utal arra, hogy a kérelmező milyen okból látja jogszabálysértőnek a felülvizsgálni kért határozatot, úgy a felülvizsgálati kérelem érdemi vizsgálat nélküli elutasítása sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot.

Jelen esetben **tény**, hogy a felülvizsgálati kérelem az előzmények körében világosan megjelölte, hogy a per tárgya jogellenes felmondással okozott kártérítési felelősség körében az alperest terhelő felróhatóság gondossági mércéjének megítélése, valamint a II.r felperest a kármegelőzés, kárenyhítés körében terhelő felelősség mértékének vizsgálata.

Emellett az is tény, hogy a kérelmező a felülvizsgálati kérelem *II. Felülvizsgálati kérelmet* viselő fejezet alatt külön alpontokba szedve adta elő **az eljárási** és az **érdemi** jogszabálysértést megalapozó jogi érveit.

Ennek megfelelően az *a) Indoklási kötelezettség elmulasztása és a tényállás feltáratlansága a kár és az indoklási kötelezettség nélkül bármikor felmondható követelések tekintetében* címet viselő alpont alatt teljesen érthetően és világosan előadta, hogy álláspontja szerint **a jogerős ítélet az indoklási kötelezettség megsértése miatt eljárási okból jogszabálysértő** és azt is, hogy **mely körben nem tett eleget az eljáró bíróság az indoklási kötelezettségének:**

„[...] sem az I.f sem a II.f ítélet **nem tartalmazott kellő indoklást arra, hogy miért nem került vizsgálatra a kár kérdése**, miközben alperes részletesen nyilatkozott arra, hogy az idevágó bírói gyakorlat szerint, ha a megismételt eljárásban a felperes a korábbiakhoz képest érdemben új nyilatkozatot tesz, akkor a jogorvoslati fórum (jelen esetben a Kúria) korábbi megállapításai már figyelmen kívül hagyandóak, hiszen az nyilvánvalóan nem terjedhetett ki az új tényállási elemre.

Alperes a fellebbezési kérelmében szó szerint idézte az ide vonatkozó korábbi előadását, de a II.f bíróság meglegedett annak megállapításával, hogy a Kúria végzése a kár kérdését már eldöntötte ezért azzal a továbbiakban már nem kíván foglalkozni. **Ezzel viszont jogszabálysértő módon teljesen figyelmen kívül hagyta, hogy felperesek a megismételt eljárásban a kárukat nem szimplán összegszerűségében, hanem annak materiális mibenlétében is módosították, amivel viszont értelemszerűen újra megnyitották a kár kérdését, amely kérdést az I.f bíróságnak vizsgálnia kellett volna**”

Emellett abban a vonatkozásban sem lehettek kétségei a Kúriának, hogy a kérelmező a tényállás felderítetlenségét, illetve iratellenességét milyen okból tartja megállapíthatónak, ami szintén a jogerős ítélet jogszabálysértő voltát eredményezik.

„25. Emellett fontos **feltáratlan tényállási elem**, amelyet sem az I.f sem a II. f. bíróság nem vizsgált, az, **hogy a felmondott hitelszerződések közül kettő bármikor indoklás nélkül felmondható volt**. Tehát ezen hitelszerződések alapján fennálló tartozás II.r felperes által sem vitathatóan vált lejárttá, amely tartozását sem fizette meg II.r. felperes. Ennek következménye viszont az, hogy ezen tartozások körében teljesen jogszerűen és indokoltan került sor az engedményezésre, illetve azt követően az árverésre.”

„26. **Ebből következően iratellenesnek és megalapozatlannak is tekinthető a II. Bíróságnak a felróhatóság körében tett azon okfejtése**, amely szerint az engedményes károkozó magatartása azért róható fel alperesnek, mert habár az engedményezés átlagos esetben valóban nem teszi terhesebbé a követelés kötelezettjének helyzetét, de jelen esetben alperes jogellenesen felmondása tette a követelést lejárttá és lényegében ez tette lehetővé azt is, hogy az engedményes megkezdje a behajtást.”

27. *A fenti érvelés azért nem tekinthető megalapozottnak, mert figyelmen kívül hagyja, hogy az indoklási kötelezettség nélkül bármikor felmondható szerződések alapján II.r. felperesnek kétségbe nem vonhatóan lejárt fizetési kötelezettsége keletkezett, II.r felperes viszont ezen tartozását sem fizette meg. Ennek következtében viszont II. r. felperes alappal csak legfeljebb az érvényesített követelés mértékét vitathatta volna, de magát a követelés érvényesítés folyamatba tételét nem, így felperesek arra sem hivatkozhatnak alappal, hogy alperesnek felróható okból került sor az árverésre. Következésképpen alperes - felróhatóság hiányában - az árveréssel okozott vagyon veszítésért sem tartozhat kártérítési felelősséggel.*

Ebben a körben külön is hivatkozom a BH1999. 390. számú jogesetre, amelyben a Kúria (akkori nevén a Legfelsőbb Bíróság) kifejezetten és speciálisan az eljárási okból szabálysértőnek tekintett ítélettel szembeni felülvizsgálati kérelem tartalmi követelményeit értelmezve állapította meg, hogy „ha a felülvizsgálatot kérelmező a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését a tényállás okszerűtlen megállapítása miatt kéri, nem elégséges általánosságban erre utalni, **konkrétan meg kell jelölni, hogy a bíróság milyen bizonyítékból vont le okszerűtlen következtetést, illetőleg milyen bizonyítási hiányosságok miatt nem tekinthető az ítélet megalapozottnak**”.

A felülvizsgálati kérelem fent idézett rendelkezéséből viszont pontosan látható, hogy a kérelmező – összhangban BH1999. 390 sz. döntésben megfogalmazott követelménnyel – nem általánosságban hivatkozott a tényállás felderítetlenségére, illetve iratellenességére, hanem pontosan megjelölte azt, hogy milyen tényállási elem maradt felderítetlenül/került iratellenesen megállapításra és hogy ezen eljárási hiányosság milyen kihatással volt a jogerős ítéletre.

Mindebből egyértelműen levonható az a következtetés, hogy a felülvizsgálati kérelem az állított eljárási jogszabálysértés tekintetében mindenben megfelelt a Kúria fent hivatkozott joggyakorlatának, azzal, hogy az iratellenesen megállapított tényállásnak, mint hatályon kívül helyezési oknak egyébként nincs is egyértelmű leképeződése a Pp. eljárási szabályai között, hiszen nincs olyan egyértelmű, pozitív jogi kötelezettséget előíró Pp beli rendelkezés, amely azt mondaná ki, hogy tilos a tényállást iratellenesen megállapítani.

[Nota bene: Az idevágó jogesetek a bizonyítékok okszerűtlen mérlegelését és a tényállás iratellenes voltát egyértelműen külön esetként jelölik meg, de amíg az okszerű mérlegelés követelménye még indirekt módon levezethető a bizonyítékok mérlegelésére vonatkozó Pp rendelkezések alapján, a tényállás iratellenesen megállapításának tilalmának még ilyen indirekt módon levezethető jogszabályi alapja sincs. Az pusztán abból a jogi evidenciából következik, hogy az ítéletnek a való tényeken kell alapulni, és hogy ez egy adott ügyben mit jelent azt csak adott ügy körülményeit figyelembe vevő körülírással lehet csak meghatározni.]

Tehát ha a felülvizsgálatot kezdeményező fél a felülvizsgálati kérelmét a tényállás iratellenességére alapítja, abban az esetben nem is tud megjelölni olyan egyértelmű és kifejezett jogszabályi rendelkezést, amelyet az ítélet sértene.

Hasonlóan az eljárási jogszabálysértésekhez, az anyagi jogsértés körében is külön-külön alcímben foglalkozott a kérelmező a kártérítő felelőségen belül a felróhatóság és a károsulti közrehatás kérdéskörével, külön-külön tételesen megjelölve, hogy melyek azok a tényállási elemek, amelyek elbírálása a kereset tekintetében ügydöntő volt, és hogy ezeket miért értékelte helytelenül a II.f. bíróság.

Ennek megfelelően a felróhatóság körében a felülvizsgálati kérelem érthetően és világosan fogalmazta meg, hogy **a kártérítési felelősség szempontjából az adott helyzetben való elvárhatóság általános fogalmát kell egy speciális esetre alkalmazni**, illetve hogy miért nem felel meg az eljáró bíróságok által alkalmazott mérce az objektivitás követelményének. Ezen túl kifejezetten nevesítetten hivatkozott az adott piacon kvázi szakmai szokványnak minősülő Magatartási Kódexre, amely szintén azt támasztotta alá, hogy a kérelmező terhére nem állapítható meg felróhatóság:

„(c) Alperest terhelő felróhatóság

36. *Az alperest az adott helyzetben terhelő általános elvárhatósági kritérium megítélése tekintetében a jelen eljárásban eldöntendő kérdés az, hogy az I.f. Bíróság és vele egyezően a II.f. bíróság vajon jogszerűen rótt-e alperesre azt a követelményt, hogy mindaddig köteles a felmondás következményeinek elhárítása érdekében tárgyalásokat folytatni, amíg a biztosítékok kellő fedezetet nyújtanak a követelésére.*
37. *Az állandó joggyakorlat szerint a felróhatóság objektív fogalom, amelynek megítélésében nem a szubjektív képességek, tényezők, adottságok a releváns, hanem egyfajta általános elvonatkoztatott objektív társadalmi elvárás.*
38. *Az alperes által hivatkozott Magatartási Kódex pontosan ennek az általános, elvonatkoztatott társadalmi elvárásnak a hitelintézeti piacra történő specifikus leképződése, konkretizálódása, amelyet a piaci szereplők legteljesebb spektrumának konszenzusa elfogad, és amelynek materiális relevanciáját az adja, hogy ezen speciális piac legszakavatottabb és legkompetensebb alanyától, a pénzpiacok működését felügyelő hatóságtól származik és lényegében azt foglalja össze, hogy ezen közrendi szabályok által részletesen leszabályozott piacon mi az általános elvárás a hitelintézetekkel szemben.*
39. *Következésképpen az abban foglaltakat nem lehet azzal a formális megközelítéssel elintézni, hogy maga a dokumentum alakilag nem köti a bíróságot, mint ahogy azt a II.f bíróság indoklásában tette.*
40. *A Magatartási Kódex által közvetített elvárás viszont ebben a körben nagyon világos megkülönböztetést tesz, mert egyrészt valóban általános elvárásként*

fogalmazza meg azt, hogy a hitelintézetek próbálják meg elkerülni a követelések végrehajtás útján történő érvényesítését, de ezt a kötelezettséget az adós együttműködési kötelezettségétől teszi függővé.

41. Ez viszont jelen esetben még az Ítéletábla által sem vitatottan **hiányzott**. Az ennek kimentésére megjelölt indok („emberileg érthető felindultság”) pedig egy családi vállalkozás esetén talán még akár elfogadható is lenne, de egy magát professzionális gazdasági szereplőnek tartó több millió euró mérlegfőösszegű nemzetközi cégcsoport esetén nyilvánvalóan elfogadhatatlan kimentési ok.
42. **Mindezek alapján okszerűtlen mérlegelte az I.f. és II.f. Bíróság a felróhatóság körében alperest terhelő általános zsinórmércét és jogszerűtlenül róta azt a követelményt alperesre, hogy az adós együttműködési hajlandóságának hiányában is mindaddig tartózkodjon a végrehajtási cselekményektől, amíg kellő fedezet van a birtokában.**
43. Ezzel kapcsolatban pedig fontos megjegyezni, hogy a II.r. Bíróság lényegében elismerte, hogy a kellő fedezet megléte valóban egy spekulatív fogalom, amely nem alkalmas a felróhatóság objektív mércéjéül szolgálni, azzal hogy ezt azért tekintette a felelősségi mérce tekintetében irrelevánsnak, mert az előzetes fedezeti értékelés kockázatát, mint szakmai felelősségi kérdést a hitelnyújtó terhére róta. Tekintettel arra, hogy jelen ügyben a hitelintézeteket terhelő általános felelősségi mérce kerül mérlegelésre és alkalmazásra az Ítéletábla fenti megállapítása jelen ügyön túlmutatva azzal a beláthatatlan következménnyel járna, hogy a hitelintézetek lényegében soha nem érvényesíthetnék a biztosítékaikat, hiszen a hitelnyújtás kötelező elemeként megállapított előzetes kockázatelemzés szerint nyilvánvalóan megfelelő fedezet áll a rendelkezésükre, amely nélkül a hitelnyújtására sem kerülhetett volna sor. Míg közben pontosan tudjuk, hogy a fedezeti érték csak egy előzetes becslés, ami a hitelezési kockázat kezelését teszi lehetővé, de amely momentum önmagában nem nyújthat teljes bizonyosságot a 100% fedezettségre hiszen ha nem így lenne akkor lényegében soha nem érné hitelezési veszteség a hitelintézeteket, ami nyilvánvaló nonsense.”

Ugyanígy a károsulti közrehatás körében is világosan és érthetően adta elő a kérelmező a jogi indoklását arra vonatkozóan, hogy miért nem voltak helytállóak a jogerős ítélet megállapításai ebben a körben:

- „47. Ámbár az I.f és a II. Bíróság lényegében indoklás nélkül figyelmen kívül alperes erre vonatkozó hivatkozását, de a fentiek mellett a károsulti közrehatás körében megkerülhetetlen vizsgálendő II.r. felperesnek a szerepe abban, hogy a most sérelmezett árverés egyáltalán lehetővé vált, illetve, hogy azt követően nem tudott és/vagy nem akart érdemi jogorvoslatot keresni az árveréssel szemben.

48. Ebben a körben egyrészt az átalakító nyilatkozat aláírásának van döntő jelentősége, hiszen túl azon, hogy ez lényegében egy elismerő és joglemondó nyilatkozatnak minősül a zálogjog érvényesítésével szemben, de formailag ez tette lehetővé azt hogy egyáltalán sor kerülhetett az árverésre, másrészt annak, hogy magát a felmondást II.r. alperes nem támadta (sőt az előzményi perekben kifejezetten elismerte). E két cselekményével lényegében megfosztotta magát attól a lehetőségtől, hogy az árveréssel szemben védekezni tudjon, aminek következményét nyilvánvalóan viselnie kell és nem háríthatja át alperesre kártérítési igény formájában.”

A fentiek figyelembevételével nyilvánvalóan nem állítható megalapozottan hogy a felülvizsgálati kérelem alapján ne lett volna egyértelműen azonosítható, hogy a kérelmező miért tartja jogszabálysértőnek a felülvizsgálni kért ítéletet, illetve hogy milyen jogkérdések vizsgálatán keresztül hozhatott volna a Kúria döntést a felülvizsgálati kérelem tárgyában. Azzal a fontos megjegyzéssel, hogy az érdemi vizsgálat nélkül elutasított felülvizsgálati kérelemben a kártérítő felelősség körében kifogásolt felróhatósági mérce kérdését egyébként nem lehet egy adott szakaszszámmal megjelölt jogszabályi rendelkezéssel megragadni, hiszen a kártérítő felelősség általános szabályait tartalmazó Ptk 339.§ (1) bek. egy rendkívül komplex, több tényállási elemet és ezen keresztül jogkérdést tartalmazó norma, amelynek a megsértését, így önmagában a jelen perben nem lehetett alappal állítani. Hiszen a Kúria korábbi végzése szerint a jogellenesség, az ok-okozati összefüggés és a kár kérdése már nem volt vizsgálható, csak a felróhatóság kérdésköre. Tehát kifejezetten megtévesztő és a Kúria korábbi végzésével ellentmondó lett volna, ha alperes a Pp. 272.§ (2) bekezdése alkalmazásában a Ptk 339.§ (1) bekezdését jelölte volna meg, mint megsértett jogszabályhelyet.

Túl azon, hogy a fent kifejtettek értelmében a Pp. 272.§ (2) és (3) bekezdésének összevetése alapján a felülvizsgálati kérelem érdemi elbírálásra alkalmas volt, mert abból kétséget kizáróan megállapítható volt, hogy a kezdeményező fél konkrétan milyen okból tartja jogszabálysértőnek a felülvizsgálni kért jogerős ítéletet, de a Kúria egyébként is iratellenesen állapította meg, hogy a felülvizsgálati kérelemben megsértett „jogszabályhely” egyáltalán nem került megjelölésre.

Hiszen a Kúria megállapításával szemben tény, hogy a felülvizsgálati kérelem a felróhatóság körében szó szerint idézte azt a jogszabályi tartalmat, amelynek helyes alkalmazását kifogásolta,² illetve a károsulti közrehatás körében kifejezetten megjelölésre került a Ptk 340.§ (1) bekezdése abban az összefüggésben, hogy alperest a károsulti közrehatás miatt sem terhelheti kártérítési felelősség.³

² Vö. a felülvizsgálati kérelem 19. pontjával „az I.f. Bíróóság által alkalmazott mérce nem felel meg a felróhatóság objektív („adott helyzetben való elvárhatóság”) mércéjének, hiszen kétszeresen is szubjektív, spekulatív feltételt szabott”.

³ Vö. a felülvizsgálati kérelem 35. pontjával.

Következésképpen a károsulti közrehatás körében a végzés nyilvánvalóan iratellenes megállapítást tartalmaz, de ugyanez igaz a felróhatóság kérdéskörére is. Hiszen nem vitatható **tény**, hogy sem a Pp., sem a tételes magyar jog más rendelkezése nem definiálja, hogy pontosan mit kell érteni a „*jogszabályhely*” fogalmán, illetve hogy mi az a megjelölés, amely alkalmas a Pp. 272.§ (2) bekezdésében foglalt követelmény kielégítésére.

Akadémiai értelemben a „*jogszabályhely*” nem jelent mást, mint a normatív jog tételes megjelenését egy adott jogszabályi rendelkezés formában, azaz magát a konkrét jogszabályi rendelkezést:

*„A jogi normák jogszabályok alakjában jelennek meg. A köznyelv és köztudat - s ennek nyomán az egyszerűség kedvéért mi is - azonosítja a jogi normát annak megtestesült formájával, a jogszabállyal. **A jogi norma, a jogi szabály, ebben az értelemben inkább a "jogszabályhely" fogalmával egyezik, amely a konkrét jogszabályok egyes rendelkezéseit [...] jelöli.**”⁴*

Tehát a „*jogszabályhely*” általános jogdogmatikai fogalma megfeleltethető a tételes jogszabályi rendelkezéssel, amely megjelölhető közvetett módon (egy bizonyos jogszabály egy bizonyos szakaszára való utalással), de közvetlenül is az adott jogszabályi rendelkezés szövegszerű idézésével is, ahogy arra jelen esetben sor került.

Mindezek alapján nyilvánvalóan megjelöltnek minősül a „*jogszabályhely*” akkor is, ha a peres fél magát a kifogásolt jogszabályi rendelkezést idézi, hiszen a „*jogszabályhely*”-et akadémiai értelmében nem is lehet annál közvetlenebbül megjelölni, mint magának a konkrét jogszabályi rendelkezésnek a szövegszerű idézésével és mivel a Magyar Köztársaság bíróságai (beleértve a Kúriát is) hivatalból ismerik a magyar jogot, amelyre egyébként külön bizonyítás sem vezethető, nyilvánvalóan nem elengedhetetlenül szükséges a jogszabályi rendelkezés szövegszerű idézésén túl még az idézett jogszabály és az idézett szakaszám megjelölése is, hiszen azt a bíró hivatalból kell, hogy ismerje.

Nyilvánvaló, hogy a Kúria számára sem lehetett kétséges, hogy amikor a kérelmező a felülvizsgálati kérelemben azt állította, hogy „*az I.f. Bíróság által alkalmazott mérce nem felel meg a felróhatóság objektív („**adott helyzetben való elvárhatóság**”) mércéjének, hiszen kétszeresen is szubjektív, spekulatív feltételt szabott*”, akkor az konkrétan mely jogszabályi rendelkezés, mely fordulatára vonatkozott. Mint ahogy az sem szokott elutasítási okként szolgálni, ha a felülvizsgálatot kezdeményező fél a sérelmezett jogszabályi helyet az általános közmegegyezéssel elfogadott jogszabályi rövidítésekre hivatkozással határozza meg, (pl. Hpt, Tpt. Tao stb.) pedig ezen rövidítéseknek sincs általános jogszabályi definíciója, csak legfeljebb egy adott, különböző jogszabály alkalmazásában kerülnek definiálásra.

⁴ <https://www.google.hu/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=jogszab%C3%A1lyhely+jelent%C3%A9s&start=0>

Összegezve a fentieket: habár a felülvizsgálati kérelem és ezen keresztül a Kúria felülvizsgálati eljárása igénybevehetőségének legitim és az Alaptörvénnyel összeegyeztethető korlátját jelenti a Pp. 272.§ (2) bekezdésében foglalt azon követelmény, hogy a felülvizsgálati kérelemnek kellően részletesnek kell lennie ahhoz, hogy abból megállapítható legyen, hogy **konkrétan** milyen okból tartja a kérelmező jogszabálysértőnek a felülvizsgálni kért határozatot, de az a kérelmező tisztességes eljáráshoz való jogát sérti, ha a Kúria annak ellenére utasítja el érdemi vizsgálat nélkül a felülvizsgálati kérelmet, hogy abból minden kétséget kizáróan megállapítható, hogy a kérelmező milyen alaki és anyagi okból tartja jogszabálysértőnek a felülvizsgálni kért határozatot. Különösen abban az esetben, ahol az eljárási előzmények alapján a felülvizsgálni kért határozat korábban már megjárta a Kúria felülvizsgálati hatáskörét és maga Kúria volt az, amely a megismételendő eljárásra kötelező utasításokat adott és ezzel egyértelműen és kétséget kizáróan kijelölte az eljárás tárgyát és a vizsgálandó jogkérdéseket.

Jelen esetben viszont nem csak a fentiek okán tekinthető a kifogásolt Kúrai végzés Alaptörvénybe ütközőnek, hanem azért is mert úgy fosztotta meg kérelmezőt a jogerős ítélet felülvizsgálatának lehetőségétől, hogy tényszerűen nem volt igaz az, hogy a felülvizsgálati kérelem egyáltalán ne jelölt volna meg megsértett jogszabály helyet. Hiszen a felróhatóság körében a jogszabály szövegszerű idézésével utalt a kérelmező arra, hogy a jogerős ítélet az „*adott helyzetben való elvárhatóság*” mércéjét helytelenül alkalmazta és ezért jogszabálysértőnek tekinthető. A károsulti közrehatás körében viszont a felülvizsgálati kérelem expressis verbis tartalmazta a Ptk 340.§ (1) bekezdésére utalást, amelynek formai értékeléséből semmit nem von le, hogy egy korábbi jogerős ítélet idézésével került megjelölésre.

Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az Alaptörvény XXVIII. cikkében foglalt jogok érvényesülése a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával eljárásilag korlátozható. Az alapjogkorlátozásnak ez a tesztje – az Alkotmánybíróság álláspontja szerint – mindenekelőtt a jogalkotót kötelezi, ugyanakkor hatáskörükhöz igazodva *a jogalkalmazókkal szemben is alkotmányos követelményt fogalmaz meg*, hiszen az Alaptörvény 28. cikke szerint „*a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.*”

Mindazonáltal nyilvánvalóan nem felel meg sem a józanésznek sem az erkölcsös és gazdaságos célnak az, ha egy közel négy milliárd forint pertárgy értékű ügyben a Kúria felülvizsgálati kérelmet a Pp 272.§ (2) bekezdésére hivatkozással érdemi vizsgálat nélkül elutasítja miközben a felülvizsgálati kérelemből kétséget kizáróan és egyértelműen megállapítható, hogy milyen okból tartja a kérelmező a Kúria utasításai szerint kötött jogkérdésben hozott jogerős ítéletet.

5. Annak bemutatása, hogy az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva:

A végzés elleni jogorvoslatot maga a végzés zárta ki. Az Alkotmánybíróság gyakorlata a jogorvoslati lehetőségeket kimerítettnek tekinti, ha a bírósági végzéssel szemben további jogorvoslatnak helye nincs.

6. Az ügy jelenleg a Fővárosi Törvényszék előtt van folyamatban, ahol a kár összegszerűségének megállapítása iránti bizonyítási eljárás van folyamatban ezért az eljárás felfüggesztésének lehet helye az ABTV 61.§ (1) bekezdése szerint.

7. Jelen alkotmányjogi panasz indítványomban szereplő személyes adataim nyilvánosságra hozatalához hozzájárulok.

Budapest, 2015. december 14.

Az indítványozó képviselőjében

Dr. Szikla Gergely
Dávid, 1013 Budaörsi Iroda
Fax: +36 1 850 0028
e-mail: szikla@raspartners.hu
Szikla Gergely, ügyvéd

Mellékletek:

1. Ügyvédi meghatalmazás
2. A Kúria hatályon kívül helyező és új eljárásra utasító végzése
3. A megismételt eljárásban hozott első és másodfokú ítélet
4. A felülvizsgálati kérelem
5. A Kúria érdemi vizsgálat nélkül elutasító végzése